

svět katolickýma očima MONITOR

publicistický čtrnáctideník

ročník XVI., číslo 23

I. 12. 2019 / neprodejné

Z OBSAHU	Fabrice Hadjadj: Mně patří sláva	04
	Mučedníci komunismu: Józef Fudali	13
	Studie nenalezla žádný „gen homosexuality“. Co to znamená pro katolickou morálku?	15

Francouzský mistr kolem roku 1675: Stavba Noemovy archy. Foto: The Yorck Project

Všichni

Všichni to dělají. Všichni se na to dívají. Všichni to říkají. Všichni s tím souhlasí. Všichni to nosí. Všichni to mají. Právě tak jako v době Noemově. Všichni to dělali. Všichni se na to dívali. Všichni to říkali. Všichni s tím souhlasili. Všichni to nosili. Všichni to měli. Lidé jedli, pili, ženili se a vdávali až do dne, kdy Noe vstoupil do archy, a nic netušili, až přišla potopa a všechny zachvátila.

Dav je modla. Člověk si říká homo sapiens. Nazývá se moudrým. Nejednou však bývá spíše homo imitans, člověk napodobující. Pravda však není demokratická. Ani krása, ani dobro ne. Nic z toho nepatří většině. Nic z toho se nedá odhla-

sovat. Sto hlupáků nemá víc pravdy než jeden rozumný člověk.

Tím prvním, co mi může Boha vzít, je dav nebo dávek, dáveček, libovolná parta, partička či partaj, pro niž se pošetilost stala moudrostí a hřích morální normou. Pokud chci někoho napodobovat, pokud si chci někoho před sebe postavit jako vzor svého jednání, ať to nejsou v první řadě známí, příbuzní, sousedé a kolegové, ať to nejsou mluvící hlavy v televizi a hlasy těch, kterým se tleská, ale svatí. Svatí a sám Nejsvětější. To předpokládá, že budu více naslouchat Pánovu hlasu a méně hlasům jiným.

Mohu si říci: nastává advent, doba,

kdy opět o něco méně uklidím, nakoupím, upeču, o něco méně vyzdobím, zařídím a oběhám, o něco méně stihnu a o něco více ztichnu. Dá-li Pán. To místo, kam má přijít ten, na kterého čekám, totiž není můj obývací pokoj, ale mé srdce a srdce mých blízkých. Vnější věci jsou důležité, ano, ale jen natolik, nakolik jsou symbolem vnitřních. Každý nepokoj, který mi krade Boha, musí být odvržen, i kdyby to snad všichni kolem, tak jako za časů Noemových, dělali jinak.

Václav Boleslavský
publicista

Zasedali členové Dikasteria pro laiky

Od 13. do 16. listopadu se konalo v Římě 1. plenární zasedání Dikasteria pro laiky, rodinu a život. Mezi 60 účastníky, které před rokem vyjmenoval papež František byl i P. Jan Balík. Jednání bylo ukončeno audiencí u papeže Františka. Přinášíme krátký rozhovor o tomto setkání.

Čím se Dikasterium zabývá a kdo je jeho členem?

Dikasterium pro laiky, rodinu a život dostalo od papeže na starosti neuvěřitelně široký záběr témat: od ochrany nenarozeného života až po přirozenou smrt, od mladých lidí přes rodiny až k seniorům, celou oblast bioetiky a pak specializovaná témata jako církevní hnutí, sport a handicapované osoby. Jednoduše řečeno, laiky, tedy většinu pokřtěných, a jejich život. Mimo jiné organizuje světová setkání rodin a mládeže, což je zřejmě největší pravidelné shromáždění lidí na světě.

Členové Dikasteria a poradci pocházejí z nejrůznějších prostředí. Kromě kardinálů běží o specializované profesory, manželské páry, zodpovědné za církevní hnutí i lidi s dlouholetou praxí. Celkem papež vyjmenoval 28 členů a 29 poradců. Je mezi nimi téměř dvě třetiny laiků, čtvrtina žen. Dikasterium tvoří i 8 kardinálů, mezi nimi Prefekt kongregace pro nauku víry Luis F. Ladaria. Že přítomní pocházeli ze všech světadílů, není třeba zdůrazňovat. Východní Evropu jsem reprezentoval spolu s mladým profesorským párem z Krakova.

Jaká témata jste diskutovali?

Pokud má někdo v České republice dojem, že se v naší kotlině zbytečně zdůrazňuje nebezpečí genderových ideologií, mohu ho ujistit, že během zasedání se jednalo o jedno z nejčastějších témat, které zaznívalo od členů z různých světadílů. Hovořilo se i o výslovné perzekuci odborníků (např. lékařů), kteří ve shodě s vědeckým poznáním hájí přirozenost, zastávají se výchovy k identitě muže a ženy atd.

Důležitým tématem, nad kterým se

Foto: vaticannews.va

uvažovalo v pracovních skupinách, byla formace laiků. Ukazuje se, že laikům dnes zdaleka nestačí jen nedělní mše, ale potřebují uvádění do modlitby, vzdělání ve víře na své úrovni, objevování hloubky sociální nauky církve a katolické antropologie. Jen tak dostojí svému úkolu proměňovat světlem evangelia svět, ve kterém žijeme. Povzbudivé bylo, kolik přítomných vnímalo důležitost teologie těla sv. Jana Pavla II. S tím souvisí i praktické otázky, které evidentně pálí mnoha mých kolegů: jak nastavit přípravu na manželství tak, aby byla účinná, a jak motivovat mladé manžele, aby ve své formaci pokračovali i v prvních letech manželství.

S jakou výzvou se na vás obrátil papež František?

Závěrečná mše svatá u hrobu sv. Jana Pavla II. a audience u papeže Františka byla důstojným vyvrcholením diskusí. Papež k nim připojil povzbuzení, aby Dikasterium ve své činnosti vycházelo z toho, co vykonaly předchozí papežské rady, ze kterých vzniklo, a zároveň rozvíjelo svá témata v kontextu současné přelomové epochy. Mimo připravený projev pak z patra dodal, že je nutné chránit se klerikalizace laiků, protože poslání laika

je žít evangelium v tomto světě a hlásat Krista tam, kam se dostane právě jenom on – laik. K povzbuzení všech se též zmínil o důležitosti žen v církvi a jejich role i na odpovědných místech. Nejde však o jakousi pouhou funkčnost, ale o mariánský princip církve. Žena je obrazem církve a Marie.

Čím jste přispěl k práci Dikasteria?

Během debat jsem si uvědomoval, že církev v České republice prožívá období tvůrčí svobody. Neseme odpovědnost za to, jak ji využijeme pro základní úkol církve: přivádět lidi ke Kristu. Zdaleka ne všude mají tak dobré podmínky. Universální církvi máme také co nabídnout. Už jsme svou zkušeností přispěli k obnově světových fór mládeže a nabízíme mnoho dalšího: centra života mládeže, přípravu snoubenců v malých společenstvích v lektorských rodinách atd. Učit se můžeme nejen z podařených programů uskutečňovaných v zahraničí, ale také bychom měli dokázat předcházet problémům, které zachvacují život věřících v mnoha západních zemích, kde se vytrácí schopnost evangelizace a hodnota vnímání pravdy o člověku.

RCM

Kardinál Duka k otázce církevního školství

Foto: ceskatelevize.cz

SLOVO BISKUPA

Uběhlo neuvěřitelných třicet let od pádu vlády komunistické ideologie a s ní nerozlučně spojeného totalitarismu. Když se zpětně nad tím zamyslím, je pro mne záhadou, čím si toto učení a tato praxe mohla podmanit (a žel, dodnes ještě někde podmaňuje) takové masy lidí celého světa. Asi nebudu daleko do pravdy, když budu předpokládat, že jedním z lákadel, na které se dali nacytat mnozí lidé, je heslo rovnosti a s ní spojené (jakoby ztotožněné) spravedlnosti. Praxe těchto společenských proudů ale v dějinách jasně ukázala na nerealizovatelnost spravedlnosti jen na násilím dosažené rovnosti. Protože lidská přirozenost se úporně brání nepřirozené rovnosti, dává vždycky přednost rozmanitosti a odlišnosti. Takto chápaná rovnost totiž vede k uniformitě, ke stírání rozmanitosti a odlišnosti, k nudě života a k ubíjení tvořivosti a vlastní iniciativy, tedy je nepřítelem pravého pokroku. Leninovo heslo „každému podle jeho potřeby“ znělo (a pro mnohé i zní) vrcholně spravedlivě, ale není. Zaměřuje se jen na materiální potřeby. Ale člověk není jen hmota, ale má i duši. Toto heslo pak v konečném důsledku vede buď k pasivitě, nebo až k diktatuře. V každém případě při umělé aplikaci hesla rovnosti společnost umírá nejen ekonomicky ale i duchovně... Měřítkem lidské hodnoty a rovnosti proto nemohou být jen materiální hodnoty. Ježíš v evangeliu nikdy nemluvil o tom, že materiálně si všichni budou rovni, on mluví o vzájemné lásce, o vzájemné spolupráci. „Neboť každému, kdo má, bude dáno a bude mít nadbytek. Kdo nemá, tomu bude vzato i to, co má.“ (Mt 25, 29). Poukazuje na to, že i člověk má přispět k tomu, aby něco měl. A dostane od Boha ten, kdo se i sám snaží a nemyslí jen na sebe. A kdo se nesnaží a myslí jen na sebe, ten přijde i o to, co má. To je Boží a ne populistická spravedlnost. Ne každému vyhovuje, to je pochopitelné.

+Ladislav Hučko

Mons.ThDr. RNDr.
Ladislav Hučko, CSc.,
apoštolský exarcha
řeckokatolické církve

Budoucnost církevního školství po dořešení částečných restitucí církevního majetku je jednou z otázek, které zaměstnávají nejednoho rodiče. V České republice jsou totiž církevní školy dotované státem a je zřejmé, že zrušení dotací by značně zúžilo jejich dostupnost. A protože otázka výchovy a vzdělání dětí patří ke každodenním starostem katolických laiků, zeptali jsme se na problematiku podpory katolického školství pražského arcibiskupa kardinála Dominika Duky:

„Myslím, že nejde pouze o otázku podpory katolického školství. Jedna z takových řekneme ‚černých děl‘ je nedostatečná odvaha – a někdy i kompetence – vstoupit vůbec do škol. Protože bez katecheze, která je přítomná ve školách, která neoslovuje jenom žáky, ale svou přítomností oslovuje také učitele, se nám nezmění prostředí a neodbouráme předsudky. A v této věci je v nejtěžší situaci hlavní město, protože v Praze byla výuka náboženství na školách zlikvidována prakticky mezi léty 1953–56.

Přesto mohu říci, že se nám určité kroky podařily. Pokud jde o podporu církevního školství vzniká možná trochu klamný obraz, protože částečná restituce, částečné odškodnění, je vlastně míněna pro odstranění státního příspěvku, který pokrýval platy duchovních a zaměstnanců církve a částečně provoz. A tedy pro vlastní církevní školství musíme hledat jiné zdroje. Hlavní zdroj spočívá ve faktu, že na základě dohody mezi církví a státem dvě třetiny původně církevního majetku zůstalo v rukou státu a v konečném řešení získal stát víc než církev, protože hodnota budov a parcel v městských

centrech je větší než tržní cena polí, lesů a luk. Na druhé straně si myslím, že je potřeba určité odvahy jít a hájit církevní školství tam, kde je. V Západní Evropě se zcela jistě zápasí s určitými revitalizačními laicistickými modely. Spravedlnost v této věci není: například když máme školu, která vychovává vrcholové sportovce, tak ať jsem sportovec či nejsem, přispívám na ni jako daňový poplatník. Mělo by tedy existovat právo jednotlivých náboženských skupin, aby v této věci nebyly diskriminovány.

My jsme se však dostali do situace, jak o tom mluví také papež František, kdy liberální demokracie selhala a není schopná řešit tyto problémy. Protože není ani liberální a není ani demokratická; podstatou demokracie je způsob, jakým se lidé podílejí na řízení země. Takže, jak říká papež, ta přídatná jména bychom neměli vůbec používat. Tak jako není křesťanská matematika a křesťanský český jazyk, tak není ani křesťanská, ani liberální, ani socialistická demokracie. Demokracie je jedna. Jisté skupiny samozřejmě vkládají k této ideji jisté doplňkové pohledy, které se mohou časem měnit. Ale jestliže si uvědomíme, že křesťané, a zejména katolíci křesťané, jsou doposud v Evropě největší skupinou, tak ze strany správy bychom měli očekávat, že bude zachována základní spravedlnost. Protože demokracie, která by existovala bez minimální spravedlnosti, nemůže být demokracií.“

Řekl kardinál Duka pro *Vatikánský rozhlas* na okraj rozhovoru u příležitosti národní pouti do Říma.

Vatican News

FABRICE HADJADJ: MNĚ PATŘÍ SLÁVA

Ve svém novém díle *À moi la gloire (Mně patří sláva)* se filozof Fabrice Hadjadj snaží navrátit čest výrazu, na nějž se křesťané, kteří z pokory učinili svou hlavní ctnost, často dívají s podezřením.

Neboť co si přeje stvořitel pro své stvoření? „Aby bylo rozpoznáno, aby zářilo, aby osvětlovalo,“ vysvětluje nám. Setkali jsme se ve Fribourgu, v Institutu Philanthropos, do jehož čela se postavil.

Podle Vás je sotva něco univerzálnějšího než touha po slávě.

Jakožto křesťané jsme v pozici neustálého napětí. Myslíme si, že sláva je to, co patří Bohu, a ne nám. Proto bychom neměli mít žádnou touhu po slávě. Křesťanská ctnost *par excellence*, o které pohané nikdy nepřemýšleli, je pokora. Pohanská etika, zejména řecká a římská, je hluboce zakotvena v principu dokonalosti. Pro římského historika Sallusta je touha po slávě tím, co odlišuje člověka od zvířete. Jinak člověk uspokojí pouze své břicho. Člověk, který se nesnaží vyznamenat na cestě svého života, nerozvíjí zdroje své lidskosti.

Připomínáte, že sláva je horizontem křesťanského života, jak říká většina modliteb.

Podle křesťanů je touha po slávě vlastní pohanům, zatímco pokora je jejich zvláštní ctností. Tato otázka je tedy do značné míry zatemněna. Můžeme však na ni odpovědět, když si povšimneme, že Bůh sám nemá potřebu být oslavován. Vzdáváme-li mu slávu, jsme tím sami oslaveni. Co si přeje stvořitel pro své stvoření, básník pro svou báseň? Aby byla jeho báseň rozpoznána, aby zářila, aby svítila.

Tradice morální teologie spojuje pokoru s jinou ctností: velkodušností. Tato ctnost reguluje a staví do řádu naši touhu po slávě. Je to ctnost „velkých duší“, jak naznačuje etymologie slova. Nejedná se o ctižádostivost ani o ješitnost. Jde o hledání skutečných poct. Vzdaluje nás od myšlenky, že by křesťan měl usilovat o sebe-vymazání nebo sebe-negaci. Křesťan má mimořádné poslání být světlem světa. „Nikdo nestaví lampu pod nádobu,“ říká Ježíš.

Foto: Blake Cheek / Unsplash

Kdo se nesnaží vyznamenat na cestě svého života, nerozvíjí zdroje své lidskosti. Nikdo nestaví lampu pod nádobu.

Dnes jsou výsadním kanálem ješitnosti sociální sítě.

Sebe-oslavení na sociálních sítích je jeden z nejlepších důkazů toho, že touha po slávě je všeobecně rozšířená. Cílem je ukázat se na veřejnosti a pokud možno u toho zazářit. To samo o sobě není problém. Problém je odmítnutí podmínky skutečného uznání, které předpokládá určitou délku trvání, určitou trpělivost. Rozpoznat, co je pamětihodné a co ne, vyžaduje čas. Sociální sítě jsou typické svou okamžitostí a netrpělivostí. Ihned všechno sdílíme skrze *selfies* a *stories*. Organizujeme svou vlastní oslavu. Ale sláva předpokládá to, že je přijímána od někoho jiného. Nemůžeme si ji sami vytvořit.

Sláva a pokora by tedy neměly být v naprosté opozici.

Pravá touha po slávě zahrnuje nutně pokoru. Ten, kdo mi dává skutečné uznání, musí být přinejmenším mně rovný, v ideálním případě nade mnou. Báseň nebo kniha mi může stát za potlesk kohorty nevzdělaných snilků (to je případ mnoha autorů bestsellerů), ale pokud mám pochvalu jen jednoho velkého spisovatele, má to větší hodnotu. Hrdina si přeje, aby byl před ním velký básník, který by ho oslavoval. Nade mnou musí být lidé, od nichž mohu přijmout slávu.

Nejde o to, abychom se sami umenšovali. Existuje určitý druh arogance zahrabávat talent, kterým nás Bůh obdařil. Vzpomeňte si na podobenství o hřivnách. Pán je nejvíc přísný na toho, kdo

Foto: Free-Photos / Pixabay

Země je plná tvé slávy! Celé stvoření oslavuje Boha. Úžas stojí na samém počátku vědy.

ukryl svou hřivnu v zemi, aniž by přinesla ovoce. Mým úkolem je dostat se dolů, abych mohl sloužit. Vynaložím všechny prostředky na to, abych sloužil dobru a milosrdenství. Skutečná síla tkví v pozdravení, laskavosti, velkorysosti, která umí přijít na pomoc druhému. Je to pokora velké duše, jakou měl třeba Martin Luther King.

Sláva znamená také přijmout rizika. „Vítězství bez rizika je triumf bez slávy,“ říká Corneille. Ten, kdo koná dobro, je také zranitelný.

Další kapitola Vaší práce se týká slávy Boha v jeho stvoření.

Liturgie říká: „Země je plná tvé slávy!“ (a nejen nebe). Jedním z největších drammat naší doby je zrození přírodních věd, které určitým způsobem „zabíjejí“ úžas nad živými tvory a které pak nejsou schopny vidět slávu na zemi.

Vykládáme věci čistě utilitaristicky. Kos zpívá, aby nalákal samici k páření a zajistil přežití svého druhu. Ale krása, kterou vidím nebo slyším, nemůže být jen to. V takové vizi je cíl příliš ubohý a slabý: uchovat se hladký jako oblázek. To je pravděpodobně jedna z příčin současné ekologické krize. Darwin prohlásil, že ho znechutil paví ocas, protože taková extravagance nezapadala do jeho teorie boje o přežití.

Krása tedy převyšuje užitečnost či potřebnost.

Je třeba vzít v úvahu, že něco přesahuje užitečnost. Že v životě existuje tendence projevovat se, být viděn na světle. V Genesis začíná Bůh stvořením světla, aby všechno vyšlo na světlo. Z teologického hlediska celé stvoření oslavuje Boha. Což by jeden tvor nedokázal. Nestačí mít překrásnou ženu, jsou potřeba také pštrosi, ježovky a klokan. Dokonce i křesťané někdy zapomínali na tuto nádheru přírody.

Paradoxem je, že úžas stojí na samém počátku vědy. Pozorování přírody přimělo člověka k touze jí porozumět. To, co vede dítě k touze stát se zoologem nebo biologem, je především úžas, který by měl zůstat hybnou silou vědy. Zredukovat ji na druh utilitaristického přístroje by byla ztráta.

Podle Vás jsme tedy u kořene současné antropologické krize.

Protože už neumíme žasnout nad lidmi, máme tendence je transformovat, vylepšovat, dělat z nich kyborgy. Ti, kdo sní o vyšším člověku, jsou nízkými lidmi, protože nejsou schopni žasnout nad bližními. Neboť křesťanské tajemství nám připomíná („co jste udělali jednomu z těchto mých maličkých“), že Kristus je přítomen v každém člověku. Proto již není možné s ním manipulovat, podří-

zovat si ho, vykořisťovat, vnucovat mu povinnost být výkonný.

Dále vysvětlujete, že v biblické hebrejštině se slovo sláva řekne „kabod“, což znamená břemeno.

„To je těžké,“ řekli by dnešní mladí. Latinské *gloria* odkazuje ke světlu (*claritas*), zatímco řecké *doxa* je blíže pojetí reputace. V Bibli je sláva vyjádřena jako tíha, náklad, břemeno, které neseme, které leží na našich ramenou. V jedné ze svých velkých řečí Ježíš říká: „Tím bude oslaven můj Otec, když poneseš hojné ovoce.“ Tak se oslavujeme i my, neseme-li ovoce. Abych si zasloužil slávu, jsem pověřen posláním. To je logika „kabod“. Lid Izraele je svatý národ, který má povinnost svědčit o Bohu a šířit dobro. Svatost nemá původně smysl morální, ale spíše předurčení k misi. To je břemeno slávy.

Vykládáte také, že Ježíšovo zmrtvýchvstání nebylo příliš slavné.

To, co nám vyprávějí evangelia, musí být pravdivé, protože žádný člověk by si nemohl představit takové zjevení vzkříšeného Ježíše. Kdokoli by psal o zmrtvýchvstalém, podával by úžasné obrazy, zprávy „odtamud“ atd. Nic takového tu není. Kristus se jeví mimořádně obyčejným. Marie Magdaléna ho považuje za zloděje těla, poutníci z Emauz za nevědomého. Když se zjeví svým učedníkům, spokojí se s prostým „Pokoj vám“ (*šalom*). Jedl s nimi a učil je jako obyčejný rabín. Navíc to bylo neúspěšné, protože po 40 dnech se ho učedníci opět ptají: „Kdy obnovíš království v Izraeli?“, což je čistě politická otázka. Nic nepochopili. Muselo přijít seslání Ducha svatého o Letnicích, aby dokázali vstoupit do tajemství. To je velmi překvapivé.

Maurice Page, cath.ch
Přeložila Michaela Vošvrđová

Maurice Page, publicista

ZAKOŘENĚNOST – VLASTNOST CHARAKTERNÍHO ČLOVĚKA

Představujeme 28 vlastností (ctností), kterými je budován dobrý lidský charakter, jak je přednášel pro mladé v Univerzitním pastoračním centru v Bratislavě kněz P. Milan Bubák SVD.

Foto: Jeremy Bishop / Unsplash

Bibličtí lidé svůj život brali jako součást většího celku. Netrápilo je, když sami neviděli a vlastně ani nemohli vidět plody svého snažení.

Na jaře roku 1981 požádali známého sociologa George Gildera, aby přednesl projev na 45. každoročním setkání spolužáků jeho otce z Harvard University, kde i Georg studoval. Jeho otec byl pilotem bombardéru za druhé světové války, kde zahynul. Syn svého otce nikdy neviděl.

Říkalo se, že jeho otec hodně psal. Nic se z toho však nezachovalo.

Jediné, co se zachovalo, byl úvodník, který otec napsal roku 1936 pro harvardský časopis *Crimson* u příležitosti návštěvy prezidenta Franklina Roosewelta, když univerzita slavila třicátiny. Syn byl

zaskočen slavnostním tónem věty uzavírající článek: „Kéž nám přítomnost tohoto muže v Bílém domě při oslavě výročí našeho třicetiletí slouží jako užitečná protiváha příliš zdůrazňovaných, ač přirozených, úspěchů Harvardu.“

Stala se však zajímavá věc: den poté, co Gilder obdržel první svázané výtisky svého díla o ekonomii a důležitosti rodinných mravních hodnot s názvem *Wealth and Poverty* (*Bohatství a chudoba*), přišla zpráva, že ve sklepě u strýce se našla velká krabice, ve které je mnoho otcových písemností. Úplně nahoře leželo 175 stránek otcova rukopisu o ekonomii, na kterém právě pracoval, když ho povolali do války, kde padl. Jedním z témat, která rozebíral, byla úvaha o důležitosti toho, co nazval „nedotknutelným kapitálem“. Text se téměř dokonale shodoval s tím, co Gilder rozváděl v díle *Wealth and Poverty*, totiž že hybnou silou svobodné ekonomiky nejsou materiální zdroje ani hmotný kapitál, ale to, čemu dal název „metafyzický kapitál rodiny a víry“, to znamená hodnoty.

Rukopis byl stvrzením toho, co Gilder v sobě nosil téměř celé mládí. Cítil se jakoby nějakým mystickým způsobem napojený na svého otce, kterého nikdy nepoznal. Podle něj rodina není nějaká svévolná souhra tlaku a příkladu rodičů, které vedou k osamostatnění člověka a odtržení od rodného domu. Vliv rodiny není omezený jen na geny nebo domácí prostředí. Vliv rodiny překračuje každou vzdálenost (geografickou nebo časovou), dokonce jde i za hrob.

„Můj otec mne neučil žádné ekonomice,“ píše Gilder, „a ani Harvard mě ji nenaučil o nic víc; když nepočítám kurs úvodu do ekonomiky, který jsem sotva prošel. Když jsem však po své čtyřicítce

objevil literaturu o tomto předmětu, náhle jsem narazil na nový zdroj kreativity a intelektuální síly, jehož vlastnění jsem nikdy nepředpokládal. Rád připouštím, že něco z této inspirace pocházelo právě od mladého muže v khaki uniformě, povoláného do války proti nacistům, který nechal doma svého dvouletého synka a v krabici nedokončený text o ekonomice.“

Nezastupitelná role rodiny

Většina úspěchů a vymožeností na světě je odrazem síly rodiny. Gilder přiznává, že po promoci na Harvardu mu trvalo víc než 20 let, než objevil moudrost svého mládí, tj. „víru v Boha a v rodinu“, píše, „které mne naučila hlavně moje matka, když jsem vyrůstal na farmě v Massachusetts.“

Nyní se připravuje na projev, který má přednést třídě svého otce z roku 1936 a říci jim o nezastupitelné roli „tak těžce definovatelného kapitálu“ a nenahraditelnosti manželství a morálky, rodiny a víry.

Toto mystické spojení (vztah) mezi otcem a synem, které překlene život i smrt, můžeme nalézt i v následujícím příběhu. Tentokrát půjde o spojení mezi matkou a dcerou.

V jedné srpnové noci Rosa Tavino Manesová tvrdě spala, když ji najednou probudil matčin hlas. Ta byla už 5 let mrtvá. Vědomí, že slyší její hlas, Rosu vystrašilo. Hlas byl však jasný a naléhavý: „*Rosa, č scritt? č. scritt?*“ (ve spisovné italštině „*Rosa, hai scritto? hai scritto?*“ – Roso, napsala jsi? napsala jsi?).

Současně s matčím hlasem, znějícím tak silně a naléhavě, měla i vidění. Viděla mladé děvče, asi v pubertě, nesoucí na hlavě džbán vody. Vtom, najednou pokoj prozářil silný záblesk světla, a to takovou září, že Rosa rovnýma nohama vyskočila. Šla přímo k psacímu stroji a během následujících několika hodin psala a psala, až napsala neuvěřitelných 50 stran textu. Později se vyjádřila: „Slova, dávaná na papír, jakoby plynula přímo z nebe.“

Další ráno dala popsané stránky své dceři Palmině, která si byla s Rosinou matkou velmi blízká. Palma instinktivně poznala, že čte příběh své milované

Foto: pixel2013 / Pixabay

Je to inspirující a upřímný příběh věčného jara naděje, který stmeluje nejen všechny následující generace italské rodiny, ale i všechny ostatní rodiny navzájem.

babičky, ač nemohla uvěřit, že ho napsala máma v tak krátkém čase minulé noci. Poprosila matku, aby napsala víc. Rosa, pobízená svou matkou i dcerou, poslechla. Celé další tři roky pátrala, uvažovala a vzpomínala a pak vše popsala v románu, známém dnes pod názvem *Prima Vera: Springtime*, do nějž začlenila od kapitoly sedmé do čtrnácté těch 50 stran, které napsala v památné srpnové noci 1986. Sama říká, že tyto kapitoly se liší od ostatních: krásou popisu převyšují všechno ostatní v dalších kapitolách.

Stálá obnova

Prima Vera znamená „první pravda“, „první svatební prsten“ a „první zeleň“. Je ale i slovem pro představu chutného jídla, nazývaného italsky *pasta primavera*, což jsou těstoviny s jarní omáčkou. *Primavera* znamená jaro. Možná se tu opravdu poukazuje na nejzákladnější význam slova „jaro“. V tom smyslu je tu poukázáno na něco, co překlenuje generace a co hovoří o zdroji nepřetržité obnovy v italské rodině. Děti se napojují na rodiče i prarodiče ve chvíli, kdy se otevírají pro něco nového.

Hlavně když se jednalo o vystěhovalce, kteří ve velkém počtu museli kvůli existenčním starostem opouštět svou vlast, ale v nové vlasti si zachovali identitu. Je to inspirující a upřímný příběh věčného jara naděje, který stmeluje nejen všechny následující generace italské rodiny, ale i všechny ostatní rodiny navzájem.

KOMENTÁŘ

Zakořeněnost, původně piety, není nějaký povrchní projev náboženství. Piety v doslovném překladu znamená nábožnost, zbožnost. Je to spíš hluboká úcta k silám, které tu byly před námi a které nás přivedly k bytí. Je to úcta k Bohu, přírodě a k rodičům. Člověk skrze zakořeněnost zůstává sjednocený s tím, co je dobré z jeho minulosti a co je hodnotné a užitečné z tradice. Jak to vysvětluje Tevya v *Houslistovi na střeše*: bez tradice nevíme, co se od nás čeká, a tak se stáváme náchylnými k pádu tak jako houslista na střeše. Zakořeněnost nám dává schopnost ctít tradici v chestertonovském smyslu jako „demokracii zemřelých“.

Německý překlad anglického slova

piety – *pietät* je odvozen od latinského *pietas*. Jeden německý překladatel, vědom si toho, že základní význam slova *pietas* by mohl zaniknout, vytvořil jiné slovo, kde by se zachoval původní smysl: *Blutpflichtverbundenheit*, což doslova znamená, nehledě na jeho těžkopádnost, povinnost pokrevního spojení.

Člověk není sám

Je těžké najít odpovídající výraz. Nejlepší bude zakořeněnost nebo propojení, které si uvědomujeme. Přes slovo zakořeněnost nám dochází, že existuje spojení mezi Bohem a stvořením, předky a potomky, rodiči a dětmi. Ctnost zakořeněnosti zahrnuje náležitou úctu, kterou by člověk měl mít k tomu, co tu bylo před ním, k začátku, který formoval jeho život. Skrze zakořeněnost si člověk uvědomuje, že není sám, poznává svou roli v plynutí času. Uznává dobro minulosti i dobro budoucnosti, protože je hluboce sjednocen jak s jedním, tak s druhým. Zakořeněnost je mu mohutným zdrojem naděje. Ať je či není sám, není bez spojení. Jeho momentální životní prohra může přinést úspěch či plody pro ty, kteří přijdou po něm. Toto povědomí zvláště silně prožívali bibliční lidé. Svůj život brali jako součást většího celku. Netrápilo je, když sami neviděli a vlastně ani nemohli vidět plody svého snažení. Vzpomeňme na Abrahama, od kterého se chtělo tak moc: aby opustil všechny jistoty a odešel ve vysokém věku do neznámé země. Jen kvůli slibu, že jeho potomstva bude jako „hvězd na nebi“. Přitom jasně věděl, že to nikdy svým fyzickým zrakem neuvidí. Nezajímalo jej to. Vydal se na cestu. Stejně tak jako následující generace bibličních gigantů.

Očekávání okamžitého užítku

Na světě jsou dosud lidé a národy, pro které to má velkou hodnotu. Proto se mohutně soustředí na rodinu, plazení a výchovu dětí, na ducha dobra, kterého jim vštěpují. Vědí, že stejný duch se přenáší z generace na generaci.

Žijeme v době individualismu, kde má hodnotu jen to, co přinese okamžitý užitek jen nám. Naše necitelnost zachází tak daleko, že se k přírodě chováme jako k dojně krávě, kdy nás nezajímá, co bude

Foto: Mike Taylor / Unsplash

Člověk žasne. Lidé začali stavět chrám, i když věděli, že nikdy neuvidí, jak vypadá, protože se nedožijí jeho dokončení.

po nás. Hlavně že my máme z toho, co tu je, momentálně užitek. Takový postoj je zcela nový a je nepochybně i znamením velké destrukce, která nás čeká, jestli se náš postoj nezmění. Člověk žasne, když jezdí po Evropě a studuje historii např. architektury. Lidé začali stavět chrám, i když věděli, že nikdy neuvidí, jak vypadá, protože se nedožijí jeho dokončení. Mnohé chrámy, jejichž krásu dnes obdivujeme, jejich stavitelé nikdy neviděli. Až na ty poslední, kteří je dokončovali. Kolínský dóm například stavěli 800 let. Je smutnou skutečností, jak se v USA zachází s historickými budovami. Přestože tam Evropané žijí už víc než 500 let, staré budovy téměř nenajdeme. Bourají se, protože jsou ekonomicky neudržitelné. Vyhrávají peníze, ne poklady ducha. Za svého čtyřletého pobytu v Chicagu jsem viděl bourat tři katolické chrámy nevšední velikosti a krásy, které stavěli, možná z posledního, dávní přistěhovalci. S chrámy se vytrácí z myslí lidí i něco důležitého (základního), protože chrámy jsou víc než cokoli jiného. Jsou nositeli ducha a paměti lidí a národů. Lidé se přes takové aktivity stávají vykořeněnými (vy-

rvaní z kořenů). Nejen že necítí žádnou povinnost vůči předcházejícím generacím – a tím samozřejmě i svým rodičům – ale ani sami nevědí, kdo jsou. Existují jen jako pířko, vznášející se ve větru: bez napojení na kohokoli, na cokoli, svobodní, ale opuštění.

Sokrates byl člověkem zakořeněnosti. V Platonově dialogu s názvem *Euthyphro* zamýšlí muž stejného jména poslat svého vlastního otce na smrt, chce jej zavraždit. Sokrates rozproudiv s Euthyphrem dlouhý rozhovor o ctnosti a morálce. Sokratovy vlídné argumenty Euthyphra rozčílí, protože jeho myšlenky nevycházejí z úcty k minulosti, ale výlučně z přehnané starosti o sebe. Euthyphro „nezakořeněně“ prohlásí, že svaté není to, co je svaté doopravdy, ale to, co za svaté prohlásí on. Euthyphro je okouzlený a unesený víc mocí a blahem pro sebe, než aby byl zakořeněn, což by mu umožnilo uznat, že jej něco přesahuje.

Boccaccio, životopisec Danta, vypráví příběh o tomto velkém básníku, který by se jistě velmi líbil Sokratovi. Dante daroval světu jedno z nejslavnějších a největších literárních děl: *Božskou komedii*.

Foto: ambermb / Pixabay

Slova, která otec říká dětem v soukromí domu, nejsou nikdy přeslechnuta. Je to jako se šeptáním v tunelech. Jsou slyšet na konci a znějí do budoucnosti.

Když v roce 1321 zemřel, posledních 13 zpěvů poslední části jeho eposu „Ráj“ se nedalo nalézt. Ztratily se. Zoufalí obdivovatelé Danteho přemýšleli, co udělat. Nakonec se rozhodli požádat Danteho syny Jacopa a Piera, oba byli básníky, aby dokončili dílo svého otce. Jak vypráví Boccaccio, vše nakonec vyřešil šťastný zázrak. Jedné noci, devět měsíců po Danteho skonu, kdy Jacopo di Dante spal: „Jeho otec se mu zjevil, oblečen v čistě bílém, a jeho tvář zářila neobyčejným světlem... Jacopo se ho ptal, zda žije, a... Dante odpověděl: „Ano, ale ve skutečném životě, ne v našem životě.“ Pak se jej Jacopo zeptal, zda dokončil své dílo dřív, než přešel do toho svého skutečného života, a... co se stalo s jeho poslední částí, která chybí... Dante odpověděl: „Ano, dokončil jsem to.“ Spícího syna vzal za ruku a vedl jej do jiné místnosti. Tam se dotkl jedné ze stěn a řekl: „Co tak strašně

hledáš, je tady.“ Ráno ještě před svítáním šel Jacopo do místnosti, kterou mu otec ukázal, a na tajném místě našel chybějící zpěvy „celé plesnivé od vlhké stěny, a kdyby tam zůstaly ještě déle, určitě by se úplně zničily.“

Německý básník Jean Paul Richter jednou řekl, že „slova, která otec říká dětem v soukromí domu, nejsou nikdy přeslechnuta. Je to jako se šeptáním v tunelech. Jsou slyšet na konci a znějí do budoucnosti.“

Míč položený do rukou

Následující dva příběhy z rozdílných prostředí – basketbalu a psychoterapie – svědčí o tom, jak rozmanité mohou být plody zakořeněnosti.

Phil Niekro, stárnoucí hráč klubu New York Yankees, vedl klub 6. října 1985 do posledního zápasu sezony proti Toronto Blues Jays. Vyhrali 8:0. Bylo mu

tehdy 46 let, byl velmi úspěšným hráčem s osobními výsledky, které mu téměř jistě zajišťovaly budoucí vstup do Basketbalové síně slávy. V té chvíli však nebylo pro Niekra nejdůležitější, že dal další gól v jednom z 300 vyhraných zápasů, ale že právě ten den přemístili jeho otce v nemocnici z jednotky intenzivní péče do pokoje určeného k rehabilitaci. Jeho stav se zlepšil.

Okamžitě po zápase letěl do nemocnice, novinářů si ani nevšímal. Když se s otcem přivítal, vložil mu do rukou basketbalový míč, kterým právě dal gól. Položil ho do těch stejných rukou, které jej před mnoha lety učily, jak má na zápasech míčem házet. Otec Niekro byl rovněž vynikajícím basketbalistou. Když si jednou poranil rameno a bylo mu jasné, že už se nebude moci trefovat míčem jako předtím, naučil se jiný hod; ten, jaký mu jeho rameno dovoľovalo. Tento hod jej učinil známým. Své dva syny tomu naučil a Philův bratr Joe se kvůli němu velmi vyznamenal. Nebylo důležité, že dva synové svého otce dosahovali skvělých výsledků. Důležité bylo, že to byl triumf rodiny a že otec Niekro se z jejich úspěchů těšil možná ještě víc než oni sami.

Opustit není jednoduché

Další příklad vybíráme ze života velkého psychoterapeuta Viktora Frankla, zakladatele logoterapie, která je akceptovaná i v katolické církvi jako jedna z významných metod uzdravení duše. Krátce před 2. světovou válkou byl Viktor Frankl povolán na americký konzulát ve Vídni, aby mu udělili přistěhovalecké vízum. Jeho rodiče očekávali, že opustí Rakousko hned, jak vízum dostane, a že ve Spojených státech najde příznivé podmínky k rozšíření své nově vytvořené teorie logoterapie.

Rozhodnutí opustit Rakousko nebylo pro Frankla tak lehké. Myšlenka, že by měl opustit rodiče, jej netěšila. Věděl, že jako Židé byli nepřetržitě v nebezpečí, že by mohli být kdykoli odvedeni do koncentračního tábora. Toto dilema jej dotlačilo k tomu, že žádal doslova o znamení z nebe. Nejtěžší rozhodnutí, která člověk v životě dělá, se netýkají těch mezi dobrem a zlem, ale mezi dvěma dobry, která jsou ve vzájemném konfliktu. Právě ve chvíli, kdy požadoval znamení, si

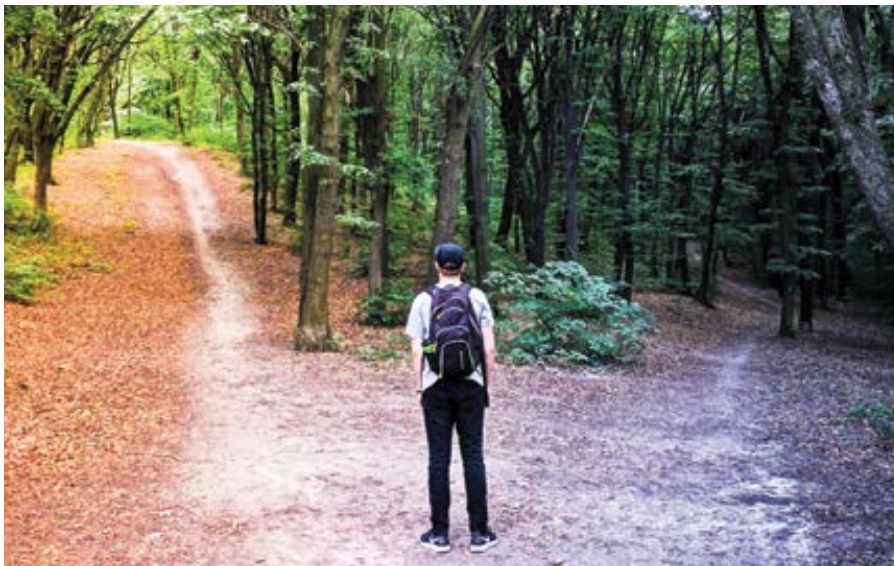

Foto: Vladislav Babienko / Unsplash

Nejtěžší rozhodnutí, která člověk v životě dělá, se netýkají těch mezi dobrem a zlem, ale mezi dvěma dobrými, která jsou ve vzájemném konfliktu.

všiml kousku mramoru, který ležel na stole v domě rodičů. Když se otce ptal, co je to za kámen, otec mu vysvětlil, že ho našel na místě, kde nacisti vypálili největší vídeňskou synagogu. Kámen byl částí dvou desek, do kterých bylo vytesané Desatero. Právě ten kousek kamene, který ležel na stole, nesl na sobě vyrytá a zlatem ohraničená slova v hebrejštině: „Cti otce svého a matku svou, abys dlou-

ho žil a dobře ti bylo na zemi.“ Frankl to pokládal za znamení a rozhodl se s rodiči zůstat. Americké vízum nechal propadnout, i když rodiče měli z lásky k němu jiný názor.

Když nastal ten správný čas, Frankl skutečně přijel do Ameriky a s úspěchem představil nový koncept logoterapie – o uzdravení duše; člověk si postupně prohlédne (ujasní) a prověří, jaký chce dát

svému životu smysl.

Není náhoda, že Franklova logoterapie je nabitá myšlenkou zakořeněnosti. Člověk objeví sám sebe, jen když bude uvažovat o svém původu. Aby byl schopen odpovědět na otázku „Kam jdu?“, musí se nejdříve zastavit a odpovědět si na otázku: „Odkud jsem přišel?“

Pro věřícího je jasné, že požehnání přechází z generace na generaci. Že jsme jako potrubí, které předává dál, co je v něm. Aby se na nás požehnání přeneslo, musíme mít úctu ke svým kořenům.

Jak vnímáš myšlenku zakořeněnosti ve svém životě? Máš s tím, o čem byla řeč, osobní zkušenosti?

Jsi vděčný svým předkům za to nejlepší, co v sobě máš díky rodině, víře nebo jiné tradici?

Vážíš si tradice? Kde jsou hranice a jaký je klíč k vyváženosti, abychom se nestali strnulými a bezmyšlenkovitými následovníky tradice, ze které se vypařil duch?

Jedním z rozdílů mezi katolickou církví a protestanty je úcta k velkolepé tradici, kterou my, katolíci, máme a kterou protestanti, a hlavně různé sekty, nemají. Má to nemalé důsledky. Jak to vnímáš?

Přeložila Sylva Bernardová

Zpracováno podle DeMarco, Donald.

The Heart of Virtue: Lessons from Life and Literature Illustrating the Beauty and Value of Moral Character. San Francisco:

Ignatius Press, 1996.

RC MONITOR JE ZASÍLÁN BEZPLATNĚ

Můžete si jej objednat na adrese Res Claritatis, Hlubočepská 85/64, 152 00 Praha nebo na rcmonitor.cz.

Zde se také můžete přihlásit k pravidelnému zasílání zpráv e-mailem.

Jméno a příjmení:

Ulice:

Obec:

E-mail:

PSČ:

Počet výtisků:

Vydávání RC Monitoru je možné jedině díky zasílaným darům. Náklady na tisk a distribuci jednoho čísla jsou 25 Kč, což za rok činí 600 Kč. Dary lze uplatnit pro snížení základu daně. Všem dárcům Pán Bůh zaplať.

NAŠE JISTOTY: VŠICHNI MĚLI PRÁCI

S blížícím se třicátým výročím listopadového převratu se na českém internetu stále častěji objevovaly články o tom, že za socialismu bylo lépe.

Zdůrazňují se zejména jistoty, které jsme tehdy měli a které nám dnes chybějí. Dovolím si to ilustrovat na příkladě vlastního života.

Ve školním roce 1958–1959 se nám blížila maturita a všichni (zejména naši rodiče) se klepali, jak se dostaneme na vysokou školu. Zavařili jsme si to z části sami: pod vedením synovce Jiřího Voskovce Prokopa (R.I.P.) jsme tehdy uspořádali divadelní představení hry V+W „Ostrov Dynamit“. V zásadě jsme se drželi původního textu, ale představení obsahovalo předscény, na kterých se Voskovec a další herec (už si nepamatuji, kdo to byl) vyřádili. Nebylo v nich mnoho politiky, spíše legrácky z aktuálního školního života.

Výsledek byl dramatický – odnesli to především profesori a na prvním místě ředitel Bradáč, starší, slušný člověk. Několik profesorů to odneslo vyhazovem a vyhozen byl i ředitel Bradáč, jehož nahradil jakýsi Antonín Patejdl. Nevím, zda to někdo ze spolužáků věděl, ale já jsem tehdy nevěděla, že šlo o vedoucího kanceláře generálního tajemníka KSČ Rudolfa Slánského, který se angažoval v organizaci procesu Milady Horákové. Místo ředitele pražského LaGuardiova gymnázia (tehdy už pouhé „jedenáctiletky“) dostal zřejmě jako odměnu za zásluhy.

Třetina studentů našeho ročníku tehdy nebyla doporučena k vysokoškolskému studiu a když se jedna z profesorek pokoušela za mne u nového ředitele přimluvit, ten jí odsekl: „Vyloučeno. Klerikální rodina.“ Počítala jsem s tím – otec už tenkrát několik let rubal uran na příbramském lágru Bytíz. To tedy byla jedna z mých jistot.

Maturitu jsem složila na tři jedničky a jednu dvojku, na vysokou školu jsem nesměla a musela jsem nastoupit do práce. Jenže tu byl problém. Jako dcera politického vězně jsem nemohla sehnat zaměstnání, všude mě odmítli. I to byla jistota. Současně tehdy platilo, že každý občan musel

Václavské náměstí říjen 1970. Foto: streamer020nl / Flickr

mít zaměstnání, což mu zaměstnavatel musel potvrdit razítkem v občanském průkazu na straně 14 (občanský průkaz, milé děti, byla tehdy knížka, ne dnešní kartička). Pokud bych potvrzení neměla, stala bych se příživnicí (rozuměj, prostitutkou) a octla bych se v kriminále.

Situaci zachránila moje matka. Pracovala v národním podniku Zemstav, což byla původně stavební firma Záruba a Pfeferman, a do Zárubovy firmy nastoupila před lety, kdy jako dívka z venkova přišla do Prahy, takže ji tam ještě po letech znali a mnozí se jí snažili pomoci. (Přiznám se, že i to byla jistota: většina obyčejných lidí jsou lidé slušní.) Náměstci ředitele mi důrazně sdělili, že mě přijmou jen proto, že je o to soudružka M. velmi prosila. Později mi sdělili, že mě přijali jen z dobré vůle, takže nedostanu tabulkový plat (pro technickou kresličku 600 Kčs), ale o sto korun méně. S tím jsem počítala (další jistota) a byla jsem ráda, že jsem ráda.

Pak došlo k přesunům mezi podniky a já jsem se octla v jakési pobočce ostravské firmy, což byla výhoda – pobočka byla malá a o některých věcech jsme se mohli domluvit. Když se mi naskytla nabídka na místo sekretářky na jednom z ústavů Akademie věd, kde bych mohla uplatnit své jazykové znalosti, zkusila jsem to

a slušné vedení pobočky mě podpořilo za cenu vlastního postihu, protože ostravské vedení mi chtělo přestup do jiné firmy zarazit: na to mělo právo, protože s výpovědí musel dosavadní zaměstnavatel souhlasit a bez jeho propouštěcího razítka v občanském průkazu nikdo nesměl dosavadní zaměstnání opustit. Na štěstí bylo pozdě, razítko jsem už měla. Když jsem ale u nového zaměstnavatele žádala o souhlas s večerním jazykovým studiem na brněnské universitě, sdělila mi Ústavní rada, že Ústav nemá na mém studiu zájem. I na to měli soudruzi vědeckí pracovníci právo.

Dál už pokračovat nebudu. Shrnu jen, že za „socialismu“ neměl člověk právo ani změnit místo, s lidmi se zacházelo jako s balíky, které bylo možné přesouvat z místa na místo bez jejich souhlasu. To byly naše jistoty, takto jsme všichni měli práci. Takto nám bylo „lépe“, není-liž pravda, soudruzi.

Michaela Freiová

Michaela Freiová,
publicistka a překladatelka

JÓZEF FUDALI

Mučedníci komunismu

V jednom z předcházejících čísel našeho seriálu jsme psali o procesu Jožef Lelito a spol. s příslušníky krakovské metropolitní kurie, který byl ukázkovým monstrprocesem 50. let proti církvi v Polsku. V návaznosti na tento proces byl odsouzen také kněz Józef Fudali. Jeho příběh připomíná nám povědomý příběh P. J. Toufara, včetně jeho křížové cesty a mučednické smrti.

Józef Fudali se narodil 16. ledna 1915 v Rabce v oblasti Malopolska jako syn Józefa a Elżbiety Fudali. V rodné obci také navštěvoval sedmiletou základní školu, kterou ukončil v roce 1929. V letech 1930–1935 studoval na gymnáziu a lyceu v Nowym Targu, kde v roce 1935 odmaturoval. Následně se rozhodl pro kněžství a nastoupil do kněžského semináře v Krakově. Studoval na Teologické fakultě Jagellonské univerzity. Kněžské svěcení přijal 23. března 1940 v Krakově. Postupně působil ve farnostech krakovské arcidiecéze na jihu Polska: nejprve jako kaplan v obci Raciborowice, a to od srpna 1940 do srpna 1943, následně pak v obci proslulé svými solnými doly Wieliczka (srpen 1943 až srpen 1946). V době války pomáhal mladým lidem ukrývat se před deportací na nucené práce do Německa. Až do svého zatčení pak pracoval jako katecheta v obci Liszky. Vedle učení náboženství zde například organizoval společenství živého růžence pro děvčata.

Osudové přátelství se Szponderem

V Liszkach se spřátelil s Janem Szponderem, jeho matkou a sestrou Stefanii. Rodina Szponderů bydlela ve stejném domě na náměstí v Liszkach, kde měl byt i otec Józef. Právě přátelství se Szponderem a jeho rodinou zásadně ovlivnilo jeho život. Jan Szponder byl během nacistické okupace vojákem protinacistické Národní vojenské organizace (NOW). Po válce neskončil s odbojovou činností, ale zaměřil ji proti konstituujícímu se komunistickému režimu. Zastával funkci vedoucího organizačního oddělení krakovského okrsku NOW

Józef Fudali. Foto: ipn.gov.pl

Jeho příběh připomíná nám povědomý příběh P. J. Toufara, včetně jeho křížové cesty a mučednické smrti.

a dohlížel na vytváření nových struktur NOW. Spolupracovat také s kaplanem Józefem Lelitem, o jehož osudu jsme už psali v našem seriálu. V roce 1949 Szponder uprchl do Západního Německa, kde navázal kontakt s exilovou Národní stranou a polskými emigranty. Szponder nadále udržoval kontakty s protikomunistickým hnutím v Polsku a prostřednictvím dopisů vzdálenějším členům své rodiny a přátelům se snažil získávat zprávy o poměrech v zemi, mimo jiné o situaci církve, od kněze J. Lelita. Otec Fudali dostal zprávu od Szpondera v roce 1951 přes jeho příbuzné a členky společenství živého růžence – jeho sestry Stefanie Rospond a sestřenic Heleny Budziaszek, jež žila v Rabce a přátelila se s matkou kněze. Szponder jim psal, jakým způsobem mají být zprávy psány, aby nebyly srozumitelné pro cenzuru, a jakých témat se mají týkat. Otec Fudali pak sdělil určité informace o situaci církve a o jejím pronásledování ze strany

komunistického režimu Heleně Budziaszek, jež je odeslala Szponderovi. Szpondera pak požádal ještě o zaslání léků, které nemohl v Polsku sehnat a potřeboval je pro vlastní potřebu. Jejich vzájemný korespondenční kontakt však byl spíše běžného přátelského charakteru nikoliv, jak jej později vykreslovala Bezpečnost, jako špionážní zpravodajství.

V rukou UB

Otec Fudali odjel 19. září 1952 na arcibiskupství do Krakova vyřizovat úřední záležitosti a vrátil se do Liszek až následujícího dne. 20. září byl po příjezdu do obce varován, aby odsud rychle utekl. Předcházejícího dne totiž proběhla v obci policejní razie a bylo zatčeno několik osob spjatých s protikomunistickým podzemím, mimo jiné členové rodiny Szponderů. Pater Fudali se přesto vrátil a po příchodu do jeho bytu byl ihned zatčen příslušníky UB (Urząd Bezpieczeństwa), kteří zde na něj

TRADICE OTCŮ

„Jak blaze se umírá, když člověk žil s Kristem...“

čekali. Byl převezen do vyšetřovací vazby Státní bezpečnosti (UB), kde byl obviněn, že udržoval kontakty s kněžími na Západě, zorganizoval a udržoval špionážní skupinu, která dodávala informace polské emigraci, a pašoval léky do Polska. Jeho obvinění byla vynucena tvrdými výsledky Stefanie Rospond a dalších obyvatel Lizsek, kteří udržovali kontakt se Szponderem. Otec Fudali byl během výslechů nucen, aby doznával informace, jež měly přitáhnout knězi Józefu Lelitovi a dalším kněžím metropolitní kurie v Krakově. Proto byl také krutě mučen – byly mu vyraženy zuby, byl bit železným prutem, byl kopán a mlácen do hlavy. V důsledku tohoto drastického zacházení byl po několika měsících vazby zcela zlomen fyzicky i psychicky a musel být převezen do vězeňské nemocnice. Proto také nebyl souzen v rámci procesu se členy Szponderovy skupiny a se členy metropolitní krakovské kurie Lelito a spol. ale sám.

2. května 1953 byl odeslán do věznice v ulici Montelupich v Krakově a následně 20. května 1953 odsouzen na 13 let odnětí svobody. Podle vzpomínek Stefanie Rospond, která byla předvedena před soud jako svědek, vypadal otec Fudali při přelíčení velmi zuboženě – sotva stál na nohou, třásl se a kvůli vyraženým zubům mluvil nezřetelně. Přesto vystupoval statečně – odmítl obvinění a odvolal svá doznání, přičemž u soudu přímo řekl, že protokoly podepsal, protože byl během výslechů bit a mučen. Soud však jeho obhajobu zamítl s tím, že už se v průběhu vyšetřování přiznal a je usvědčován výpověďmi dalších odsouzených.

Zatvrzelý ve víře

Vzhledem ke špatnému zdravotnímu stavu kněze, který trpěl v důsledku stresů žaludečními vředy a měl žlučnickové záchvaty, žádali jeho příbuzní prostřednictvím krakovské kurie v září 1953 o jeho omilostnění a propuštění odsouzeného vládu. Jejich žádost však zůstala bez odpovědi. Otec Fudali trávil od roku 1953 stále více času na lůžku a nebyl takřka schopen chůze. Ve vězení jej navštěvoval nejčastěji jeho bratr Michal, kněz z Nowej Góry

u Krzeszowic, který mu přinášel oblečení a léky. Dle hlášení vězeňské stráže setrval otec Józef ve své víře, v dobové terminologii „zatvrzele se držel kostelní ideologie a projevoval se nepřátelsky k socialistickému Polsku a Sovětskému svazu“. Také snahy získat kněze pro spolupráci s UB, např. příslibem dřívějšího propuštění, skončily neúspěchem.

Obětují svou kněžskou krev

Koncem ledna 1954 byl převezen do státní nemocnice sv. Lazara v Krakově, kam byl poslán z vězeňské nemocnice Montelupy, kde mu krátce předtím provedli operaci žlučníku. Dle svědectví pamětnice – ošetřovatelky – byl převezen na chirurgii a celou dobu strážěn příslušníkem vězeňské stráže. Jeho stav byl velmi vážný, nemocný byl zcela vysílený, měl horečku, jeho rána hnisala a byla plná krve. Brzy jej navštívil kněz, aby mu udělal poslední pomazání. Sestra se jej dotazovala, zda má zavolat také jeho bratra Michala, on ji ale požádal, aby ho ušetřila pohledu na jeho utrpení. V posledních hodinách střídavě upadal do spánku a modlil se, také křížovou cestu. Mimo jiné také pronesl: „Kriste, obětují svou kněžskou krev s obětí a krví tvou. Ty jsi měl probodnutý bok, z něhož tekla krev a voda, také z mé rány teče krev a hnis.“ Poslední slova kněze Józefa zněla: „Jak blaze se umírá, když člověk žil s Kristem...“ Zemřel 30. ledna 1954. Jeho pohřeb proběhl v rodné obci, pohřební obřady vedl biskup Franciszek Jop. P. Fudali byl jediným knězem ze skupiny spjaté s procesem se členy krakovské metropolitní kurie Lelito a spol., který svou věrnost církvi zaplatil životem.

Vojtěch Vlček

Mgr. Vojtěch Vlček, historik a pedagog, spolupracovník Ústavu pro studium totalitních režimů

Z homilí svatého biskupa Jana Zlatoústého na Janovo evangelium: Našli jsme Mesiáše

Když Ondřej zůstal u Ježíše, poznal a získal mnoho. To bohatství si však nenechává pro sebe: rychle běží pro svého bratra, aby se s ním o ně podělil. Jen si všimni, co bratrovi říká: *Našli jsme Mesiáše – Krista, Pomazaného.*

Vidíš? Jen krátce se u Krista učil, a co už dokáže! Dosvědčuje tu jak moc a sílu Učitele, od něhož se učedníkům dostalo tohoto poznání, tak i jejich upřímnou snahu, se kterou o ně od počátku usilovali. Tak totiž může mluvit jenom ten člověk, který z hloubi duše prahne po Mesiáši a toužebně vyhlíží jeho příchod z nebe; a jakmile se Mesiáš objeví, skáče radostí a pospíchá tu ohromnou novinu sdělit ostatním. A to je pravá bratrská láska, opravdové pokrevní přátelství a čistý cit: vzájemně si otevřít duši, podat si pomocnou ruku, duchovně se sjednotit.

A všimněme si také Petra, jak je od samého počátku přístupný a ochotný. Přichází ihned, bez váhání. *Přivedl ho k Ježíšovi, říká evangelista. Důvěřivost, s níž Petr přijal tu výzvu, aniž ji nějak dlouze zkoumal, není nic hodného odsouzení. Je dokonce pravděpodobné, že bratr mu o všem přesně a podrobně vyprávěl – evangelisté přece bývají rádi struční a často vyprávějí o řadě událostí ve zkratce. Ostatně evangelista neříká, že Petr hned uvěřil, ale jen, že ho Ondřej přivedl k Ježíšovi, aby se všechno dověděl přímo od něho. Svědkem byl totiž ještě další učedník, který byl při tom.*

Jestliže už Jan Křtitel říkal: *On je Beránek a On křtí Duchem*, a tak odkazoval na Krista, že u něho je třeba o tom hledat jasnější poučení, tím spíš to učinil Ondřej. Nemyšlel si, že by sám byl s to všechno objasnit, a tak hned přivedl svého bratra k samému zdroji světla; učinil to s takovým spěchem a s takovou radostí, že Petr ani trochu nezaváhal.

STUDIE NENALEZLA ŽÁDNÝ „GEN HOMOSEXUALITY“. CO TO ZNAMENÁ PRO KATOLICKOU MORÁLKU?

Poté, co velká vědecká studie zjistila, že neexistuje žádný jedinečný genetický marker pro homosexualitu, katolický teolog vysvětlil, že tato zjištění jsou plně v souladu s katolickým učením.

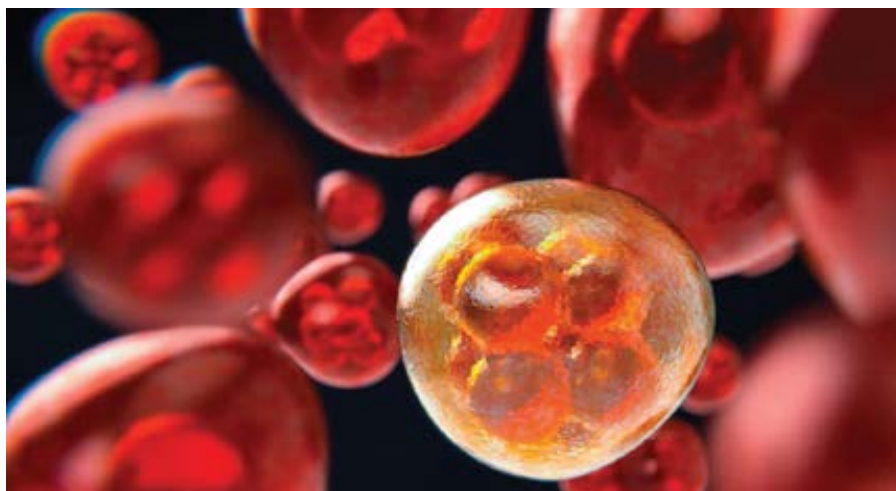

Foto: gerald / Pixabay

Z hlediska genetiky neexistuje žádná odlišnost, pokud jde o sexuální chování homosexuálních a heterosexuálních osob.

Studie byla zveřejněna 30. září v časopise *Science*. Zkoumala údaje z několika velkých genetických databank v řadě zemí a získávala informace o sexuálních partnerech a preferencích od téměř půl milionu lidí. Předchozí studie na toto téma zkoumaly pouze skupiny osob o počtu stovek lidí.

„Z hlediska genetiky neexistuje žádná odlišnost, pokud jde o sexuální chování homosexuálních a heterosexuálních osob,“ říká Andrea Ganna, genetik z finského Institutu molekulární medicíny a hlavní autor studie.

Eric Vilain, genetik z Dětského národního zdravotnického systému ve Washingtonu, v rozhovoru pro časopis *Scientific American* řekl, že závěry této studie znamenají „konec teorie o ‚genu

homosexuality“.

V posledních desetiletích mnoho aktivistů zapojených do hnutí LGBT prosazovalo argument, že homosexuální orientace je geneticky podmíněná a že lidé, které přitahuje stejné pohlaví, se rodí s takto danou orientací.

Podpora ideologických pozic

P. James Martin SJ, autor knihy *Budování mostu: Jak katolická církev s LGBT komunitou mohou vzájemně vytvářet vztah na základě úcty, soucitu a citlivosti*, řekl, že „většina uznávaných psychologů, psychiatrů, biologů a sociologů tvrdí, že se tito lidé takto prostě narodí“.

Melinda Millssová z oxfordské univerzity v komentáři zveřejněném společně se studií poznamenala, že „tendence re-

dukovat sexualitu na genetickou podmíněnost“ slouží k podpoře sociologických nebo ideologických pozic.

„Připisování homosexuální orientace genetice by mohlo posílit občanská práva nebo snižovat stigmatizaci,“ napsala. „Na druhou stranu existují obavy, že takovýto přístup může být záminkou k různým ‚léčebným‘ zákrokům.“

Millsová se přesto domnívá, že tato studie ukazuje, že využití genetiky k předvídání homosexuální orientace nebo k její změně prostřednictvím jakési úpravy genu, je „zcela a bezvýhradně nemožné“.

Martin v komentáři pro *CNA* řekl, že „tato studie ukazuje, že lidskou sexualitu ovlivňuje řada faktorů včetně genetiky“.

„Podle mého názoru nejužitečnější citát pochází od genetika, který byl jedním z hlavních badatelů a který hovořil o tom, že homosexualita je ‚přirozená,‘“ řekl Martin. Citoval Dr. Benjamina Neala z MIT.

Neale pro *New York Times* řekl, že homosexuální chování je „zapsáno do našich genů a je součástí našeho prostředí... patří k našemu druhu a je součástí toho, kým jsme“.

„Zdá se, že to přesně shrnuje výsledky studie,“ prohlásil Martin.

Není výzkum jako výzkum

Výzkum ukázal pět genetických datových bodů, jež se zdají být běžné u osob, které uvedly, že měly alespoň jeden homosexuální styk. Dva z těchto markerů jsou podle všeho spojeny s hormony a pachem, což jsou faktory sexuální přitažlivosti.

Ale všech pět těchto markerů vysvětluje méně než 1% rozdílů v sexuální aktivitě v rámci celé populace, uvádí se

Foto: Jessica Rockowitz / Unsplash

Homosexuální úkony jsou „vnitřně nezřízené“ a „nemohou být schvalovány“. Pouze sexuální chování, které je svou přirozeností orientováno na plození a děje se v rámci manželství, je „slučitelné s podstatou mravní ctnosti čistoty.

v závěru studie.

„Našli sice určitá genetická místa související s homosexuálním chováním,“ napsala Millsová, „avšak když zkombinují účinky všech těchto míst do komplexních výsledků, je jejich efekt tak malý – méně než 1% – že tento genetický výsledek nemůže být v žádném případě použit pro předvídání homosexuálního chování daného člověka.“

Podotkla, že výsledky této studie zdůrazňují značné rozdíly v různých generacích a vliv kulturních norem na sexuální chování. Millsová uvedla, že budoucí výzkum by se měl zaměřovat především na to, „jak jsou genetické predispozice ovlivňovány nejrůznějšími faktory pocházejícími z okolního prostředí“.

„Znovu opakuji, že je důležité naslouchat životním zkušenostem LGBT osob, chceme-li jim v církvi sloužit,“ prohlásil Martin.

Dr. Kevin Miller, odborný asistent z Františkánské univerzity ve Steubenville, řekl agentuře CNA, že tyto výsledky jsou v souladu s církevním učením o homosexualitě.

„Katechismus pojednává o homose-

xualitě v paragrafech 2357–2359. Hned v prvním paragrafu čteme, že „její psychický zrod zůstává z velké části nevysvětlitelný“. A tato nová studie na tom nic nezměnila.“

Studie rozlišuje mezi lidmi, kteří se oddávají homosexuálnímu jednání, a těmi, kdo se identifikují jako „gayové“ či „homosexuálové“, což je podle Millera ústřední myšlenkou církevního učení o této záležitosti.

Nezřízená touha

Katechismus učí, že homosexuální úkony jsou „vnitřně nezřízené“ a „v žádném případě nemohou být schvalovány“. Je tomu tak proto, řekl Miller, že pouze sexuální chování, které je svou přirozeností orientováno na plození a děje se v rámci manželství, je „slučitelné s podstatou mravní ctnosti čistoty a – jak zdůrazňoval Jan Pavel II. ve svých dokumentech – také s láskou“.

„Všechny ostatní úkony jsou – bez ohledu na subjektivní dispozice těch, kteří se jich účastní – objektivně hédonistické a sobecké, nikoli láskyplné. Pochopitelně existuje mnoho druhů sexuálních úkonů,

kteří spadají do této kategorie – homosexuální skutky rozhodně nejsou jediné.“

O homosexuálních tendencích či sklonech, často nazývaných také přitažlivost ke stejnému pohlaví, katechismus píše, že se „objektivně vymykají řádu“, uvedl Miller. Důvodem je to, že touha, která by vedla k nemravným úkonům, je svou přirozeností nezřízená, prohlásil.

Miller však podotkl, že samotná touha či sklon nejsou „mravně špatné“, jelikož si daný člověk nevybírám, jaké touhy bude mít, a ani se nemůže svobodně rozhodnout, že je bude mít.

Pro porozumění rozdílu mezi sklony a jednáním je podle Millera zásadní to, že pro veškeré své sexuální chování se člověk svobodně rozhoduje. I když má vnitřní dispozice k homosexuálním skutkům, má svobodu je konat nebo nekonat, stejně jako ten, kdo inklinuje k nemravným skutkům s osobou opačného pohlaví.

„Vidíme, že v tomto vysvětlení církevního učení není žádná zmínka o jakékoli příčině homosexuálních sklonů nebo dispozic. To je totiž pro analýzu mravního dobra nebo zla homosexuálních úkonů nebo toho, zda se homosexuální sklony vymykají nebo nevymykají řádu, zcela irelevantní.“

Miller vysvětlil, že původ sexuální orientace člověka – ať biologický, environmentální nebo zkušenostní – nemá žádný vliv na to, co církev učí o mravnosti jednání vyplývajícího z určité sexuální touhy.

„Toto učení nezávisí na žádném předpokladu ohledně příčiny těchto tendencí nebo sklonů,“ uvedl.

„I kdyby se prokázalo, že homosexuální sklony či orientace jsou zcela biologicky podmíněné, nemělo by to žádný vliv na logiku, na níž je toto církevní učení postaveno.“

Edward F. Condon,
církevní právník a publicista

Ed Condon
Catholic News Agency
Přeložil Pavel Štíčka

DOZVUKY SVATOANEŽSKÉ POUTĚ

Ještě prožíváme dozvuky Svatoanežské poutě v Římě, která byla krásnou oslavou výročí třiceti let od kanonizace české princezny, a událostí na to navazujících. Během těch dnů se čeští a moravští biskupové setkali s papežem Benediktem XVI. „Bylo to opravdu dojemné setkání. Papež si pamatoval dopodrobna svoji návštěvu u nás, jména i místa. Na závěr jsme se společně pomodlili modlitbu Otče náš a dostali od něj požehnání,“ komentuje setkání P. Stanislav Příbýl, generální sekretář ČBK. „Papež Benedikt si živě vzpomínal na řadu osobností církevního života v naší zemi, hovořilo se rovněž o teologických otázkách. Zajímal se o chod teologické fakulty, vyptával se na některé biskupy, kteří již odešli na věčnost,“ uvedl web *Církev.cz*.

A po Anežce přišla Letná. Ekonomka Markéta Šichtarová pár hodin před demonstrací v Praze na svém Facebooku napsala: „Chci říct, proč na Letnou v žádném případě nepůjdu. Většina lidí, která půjde, to myslí dobře a štve je oligarchizace Česka. V mnohém mají pravdu. Já se ale domnívám, že sedli na lep. Rok 1948. V únoru 1948 taky bylo mnoho lidí nespokojeno s politickou situací. Nakonec vláda neodolala tlaku jak zevnitř z politiky, tak tlaku ulice, a resignovala, což otevřelo víceméně legálně cestu komunistům k moci. Valná část lidí na ulici si tehdy vůbec neuvědomovala, jakému zlu dobrovolně otevřela dveře. Rok 2019. Rudý socialismus už netáhne, táhne socialismus zelený. My, Středoevropané, jsme vůči němu relativně nedůvěřiví, protože víc než západ a sever Evropy si uvědomujeme, která bije. Ale Evropa jako celek to dosud v plné míře nepochopila. Pro mě nejabsurdnější je, kolik lidí pořád nechápe, že kecý o CO₂ & spol. jsou zrovna takovými kecý, jako byly v roce 1948 ty o vykořisťování dělníků zlými kapitalisty. Až to pochopí, může být pozdě. Cílem

Emeritní papež Benedikt XVI. přijal 11. listopadu 2019 české biskupy. Foto: církev.cz

pořadatelů demonstrací je pád stávající politické reprezentace. Však se podívejte, kdo a o čem na tribunách řeční. Aktuální politici jsou katastrofální, o tom žádná, mají bednu másla na hlavě. Jenomže tihle politici kopou v podstatě sami za sebe, nezajímá je žádná ideologie, zajímá je jejich vlastní profit. Když vám vládnu oligarchové, dobré to není, ale dá se to přežít. Dá se to přežít líp, než když vám vládne fanatická ideologie. A já mám strach, že pokud by se (ryze hypoteticky) ulici podařilo položit vládu či prezidenta, otevřelo by to tak jako v únoru 1948 dveře ještě něčemu mnohem horšímu.“

Vůbec jsou kolem toho letos kulatého výročí 17. listopadu „pořádný otočky“. Další událostí s tímto výročím spojenou bylo předání ocenění britskému filozofovi a politologovi Rogeru Scrutonovi. Z rukou předsedy Senátu Jaroslava Kubery obdržel medaili za činnost v tzv. podzemní univerzitě, která fungovala v komunistické

ČSSR v době normalizace. Scruton pronesl děkovnou řeč v češtině a mj. řekl: „Lidé, s kterými jsem se měl v roce 1979 setkat, byli disidenti. Ale na tom nebylo nic divného. Já sám jsem byl také tehdy disident, osamělý konzervativce na socialistické univerzitě. Očekával jsem, že strávím dovolenou s lidmi, jako jsem já, ale místo toho jsem se probral do reality totalitního státu a byl jsem zděšen. Šok ze setkání s komunisty mě nikdy neopustil. Co měla být pětidenní dovolená se stalo mým celoživotním závazkem. ... Česká povaha má pro Angličany osobitě kouzlo. Jste jako my zdrženliví. Zdráháte se vyjádřit, co cítíte. Jste uzavření, zvláště pokud jde o angažovanost ve veřejném životě. Snadno nedůvěřujete těm, kdo vám vládnu. Když se vás někdo zeptá, co je pro vás v životě důležité, není to politika, ale kultura, která vás napadne jako první.“

—zd—